

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО — товариство, що має статутний фонд, поділений на визначену кількість акцій (паїв) рівної номінальної вартості, несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, є формою організації господарської діяльності промислових підприємств або торгових об'єднань. АТ є юрид. особою, має у власності відособлене майно, що враховується на його самост. балансі, може від свого імені одержувати і здійснювати майнові й особисті немайнові права, мати обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді. Гол. особливістю АТ є можливість мобілізації фінанс. ресурсів через випуск акцій. Це зумовило перевагу такої форми організації бізнесу в економіці розвин. країн. Напр., у США на АТ (корпорації) припадає бл. 90 % усього обсягу продажу, хоча корпораціями є тільки 18 % амер. компаній. Перші АТ виникли в період первіс. нагромадження капіталів. Осн. капітал не підлягав вилученню доти, доки існувало товариство. Відповідальність учасників у випадку їх банкрутства обмежувалася вартістю акцій (т. зв. принцип обмеженої відповідальності, відомий в Рос. імперії від 18 ст., законодавчо оформлений у 1805). Кількістю і вартістю акцій, що належали кожному акціонеру, визначалося право на дивіденди, на керівництво підприємством, на частину майна у випадку ліквідації товариства. Гол. роль грали власники контрол. пакету акцій. Діяльність АТ регулювало акц. законодавство. Виникнення АТ регулювала держ. влада; вони створювалися лише з дозволу КМ з наступ. затвердженням царем. Від 1885 АТ були зобов'язані публікувати свої фінанс. звіти. АТ володіли гол. чином великими підприємствами. У формі АТ найчастіше виступали монополії, значна частка капіталів яких належала іноз. підприємствам. В Україні АТ з участю зх. капіталів відігравали значну роль у 2-й пол. 19 — на поч. 20 ст., особливо у розвиткові кам'яновугіл. і металург. промисловості, залізнич. і міськ. транспорту та ін. галузях. На поч. 20 ст. іноземцям належало 90 % акц. капіталу монополіст. об'єднань, переважна більшість прибутків яких ішла за кордон. Декретом РНК від 4 березня 1919 акції та паї АТ були безоплатно анульовані. За часів лібералізації госп. життя у 20-х рр. рад. влада частково повернулася до практики використання АТ у госп. житті, вони стали однією із форм керівництва промисловості й торгівлі за участю кількох госп. комісаріатів. У 30-х рр. АТ були ліквідовані і відновлені у пострадян. період. Нині АТ

поділяються на 2 види: відкрите (ВАТ), акції якого можуть розповсюджуватись шляхом купівлі-продажу на біржах; закрите (ЗАТ), акції якого розподіляються між засновниками і не можуть розповсюджуватись шляхом купівлі-продажу на біржі. ЗАТ може бути реорганізоване у ВАТ шляхом реєстрації його акцій у порядку, передбач. законодавством про цінні папери і фондову біржу, із внесенням змін до статуту. Керування АТ здійснює виборний колект. орган (правління, рада директорів та ін.). Вищим органом керування АТ є збори його акціонерів. Контрол. органом — обрана зборами акціонерів ревіз. комісія (наглядова рада). АТ можуть мати філії у різних регіонах і за кордоном, дочірні підприємства й представництва. Осн. законодавчі норми створення і функціонування АТ в Україні регулюють Закони України: «Про підприємництво» від 7 лютого 1991 № 698-12, «Про підприємства в Україні» від 27 березня 1991 № 887-12, «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 № 1576-12. (Див. [Акціонерне право](#)).

Рекомендована література

1. Гайдуцкий П. И. Организация акционерных и паевых обществ. К., 1992;
2. Долишний М. И., Мочерный С. В. Отношения собственности и хозяйственный механизм в современных условиях. Л., 1992;
3. Акціонерні товариства: організація та діяльність. К., 1997;
4. Омелянчук А. И., Пампура О. И., Поклонский Ф. Е. Совершенствование методов оценки финансового состояния акционерного общества. Д., 1997;
5. Скудар Г. М., Панков В. А. и др. Социальная стратегия акционерного общества в условиях становления рыночных отношений. К., 1998;
6. Функ Я. И., Михальченко В. А., Хвалеи В. В. Акционерное общество: История и теория. Диалектика свободы. Минск, 1999;
7. Скударь Г. М. Управление конкурентоспособностью крупного акционерного общества: проблемы и решения. К., 1999;
8. Козак В. Г., Козак Г. Я. Аналіз фінансового стану акціонерного товариства. К., 2000.

М. Е. Сорокін, Г. Г. Єфименко

Бібліографічний опис:

Акціонерне товариство / М. Е. Сорокін, Г. Г. Єфименко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-43572>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).